

DOF Nordsjællands kommentarer til Miljøkonsekvensrapporten, genopretning af Søborg sø, j. nr. 2020-6176

Rute 33.

I miljøkonsekvensrapporten er der opstillet 2 forskellige løsningsmodeller for cykelrute 33. Stien rykkes tættere mod Græsted (a) eller beholder sin nuværende placering (b).

DOF Nordsjælland foretrækker fortsat, at cykelstien rykkes tættere på Græsted. Vores forbehold overfor den nuværende placering kan læses nedenfor.

Hvis cykelstiens nuværende placering beholdes, er der flere ting, man skal være opmærksom på. Det område, stien vil gå igennem, bliver sandsynligvis et meget spændende og attraktivt område for fuglelivet med mange små øer, fugtige engområder med sjavvand og tørre enge. Et ideelt fouragerings- og rastested for bl.a. vade- og andefugle.

Hvis stiens placering beholdes, vil den med stor sandsynlighed blive særdeles velbesøgt af cyklister og gående, hvilket vil medføre en mere eller mindre konstant forstyrrelse af fuglelivet. Fuglenes reaktion på mennesker afhænger af afstanden, og i denne sammenhæng vil mennesket komme meget tæt på fuglene. Flugtafstanden for de enkelte arter er meget forskellig, og det har også stor betydning, om forstyrrelsen forgår i yngletiden eller resten af året.

Undersøgelser fra fuglereservatet Tipperne har vist, at viben ændrer rugeadfærd, så den tid fuglene var på reden, blev reduceret med op til 45 %, mens der var mennesker på engen. Undersøgelser i Begtrup Vig viste også, at viberne blev forstyrret af færdsel. Her var fuglene i luften i omkring en time om dagen på grund af mennesker, der gik tur på strandengen - mere end den samlede tid de var i luften på grund af prædatorer som krager og måger. (1)

En anden undersøgelse fra Skjern Enge har vist, at svømmeænder også bliver meget påvirket af menneskelige forstyrrelser. Antallet af fødesøgende krikænder var reduceret i over en time efter en forstyrrelse på en offentlig sti tæt ved (hhv. over og under 250 meter) deres område. I samme undersøgelse blev det konstateret, at næsten alle pibeænder forsvandt inden for en afstand af 150-250 meter fra stien. I en afstand på 250-400 meter fra stien steg antallet af pibeænder betydeligt.

Ligeledes har andre undersøgelser blandt vadefugle vist, at den almindelige færdsel forstyrrer fuglene, så de forlader bredområderne og slår sig ned andre steder i området - eller flyver helt væk til andre uforstyrrede områder.

Al erfaring viser, at fuglene ændrer adfærd, når mennesker kommer for tæt på deres redesteder, hvilket kan medføre, at fuglene fortrænges. Uden for ynglesæsonen viser det sig, at fuglene afbryder deres aktiviteter som f.eks. fouragering og rast og flytter til andre områder, når mennesket kommer indenfor deres flugtafstand - eller flytter andre steder hen.

Med genopretningen af Søborg Sø åbner der sig en enestående mulighed for, at søen kan danne ramme om et rigt og varieret fugleliv. Hvis dette skal opnås, er det nødvendigt, at der skabes så optimale, fuglevenlige betingelser som muligt, og at menneskelige forstyrrelser holdes borte fra eller reduceres til et minimum i fuglenes fouragerings- og yngleområder.

(1) Karsten Laursen og Thomas Eske Holm: Forstyrrelser af fugle ved menneskelig færdsel-en oversigtsartikel. Dansk Ornitologisk Tidsskrift, 2011; 127-138.

Tagrør

Der vil uvægerligt opstå tagrørskov i og omkring Søborg Sø, når søen er genoprettet. Rørskoven er yderst vigtig for mange fuglearter. Hvilke fugle, der vil etablere sig i skoven, er meget afhængigt af rørskoven sammensætning og alder.

Bl.a. har store uhøstede, sammenhængende rørskovsarealer stor betydning for pladskrævende fuglearter som rørdrum og rørhøg, men også for grågås, vandrikse og plettet rørvagtel. Omvendt har de mere lysåbne engområder, der opstår efter afhøstning af tynd og tør rørskov betydning som yngle- og fourageringshabitat for vadefugle og gæs. Som det nævnes i miljøkonsekvensrapporten, skal der ikke være hegnet ned til de lavtliggende områder i søens vestlige del, hvor kreaturerne græsser. Dette vil være med til at holde væksten af tagrør nede i områderne, og der vil derved skabes sjapvandsområder for bl.a. vadefugle.

Rørskoven vil i kombination med krat, træer og buske bidrage til en generel større variation i fuglelivet og vil fungere som levesteder for bl.a. nattegal og andre sumpsangere.

Hvis det bliver nødvendigt at fjerne noget af rørskoven, vil det set ud fra et fugleperspektiv være det mest optimale, at rørene høstes i mindre blokke med lange kantzoner frem for i store sammenhængende arealer. Således vil rørskoven fremstå som en mosaik af arealer med forskellige alderstrin.

I forbindelse med en evt. høstning skal det påpeges, at det afskårne materiale bør fjernes. Ellers forhindres fuglenes adgang til rørskoven, og yngle- og fourageringsmuligheder forringes.

Engsnarre

I udkast til § 25 - tilladelse til Genopretning af Søborg Sø, pkt 4.1, vilkår for tilladelsen, reserveres et areal til engsnarren på sammenlagt ca. 30 ha og der udarbejdes en plejeplan, specielt for at tilgodese engsnarren. Plejeplanen skal godkendes af Miljøstyrelsen inden opstart af anlægsaktiviteter i den sydlige sø.

Dansk Ornitologisk Forenings lokalafdeling ønsker at knytte følgende kommentarer til ovenstående:

De 30 ha kan formentlig bestå af mindre enheder, 6-10 ha, blot disse ikke ligger for langt fra hinanden. Mellem delområderne kunne være afgræssede enge.

Ved udpegningen af de 30 ha, er det vigtigt at vælge jordbunds- og fugtighedsforhold, der kommer så tæt på forholdene på de nuværende engsnarreområder (nord og syd for et-vejen).

Vi mener det er vigtigt, at man inden udpegningen, har gjort sig nogle overvejelser om hvordan biotopen skal etableres. Skal den eksisterende vegetation fjernes og skal den nye indfinde sig ved naturlig selektion eller skal man vælge en udsåning med relevante arter. Det er sandsynligt at de udpegede områder i etableringsfasen, vil have en mindre engsnarrebestand end det fuldt udviklede stabile område. Det gælder så om at gøre etableringsfasen så kort som mulig.

De områder, der i 2020 rummede engsnarre var dels områder der lå brak, dels områder der blev slået sent (august). I 2021 vil vi følge udviklingen i områderne mhp at se, hvor engsnarren slår sig ned. Vi vil også, sammen med en botaniker, søge at identificere plantesamfundet, kvalitativt og kvantitativt, således at man, hvis en udsåning senere bliver aktuel, har et udgangspunkt for at vælge arter.

Kunstige fugleøer

Et af hovedformålene med genskabelse af Søborg Sø er, at det kan blive Nordsjællands nye fugleparadis. Men det bliver kun et halvt paradis hvis fuglene ikke kan finde steder, hvor de kan yngle i fred for ræve.

Derfor er rævesikre og forstyrrelsesfrie øer i søen helt afgørende for projektets succes i fuglesammenhæng.

De indgår ikke i miljøkonsekvensrapporten, hvilket DOF finder er en væsentlig mangel.

På det offentlige møde i efteråret 2020 blev det forklaret, at de naturlige øer primært i den vestlige del vil have så lavt vand omkring, så de bliver mere eller mindre landfaste i løbet af foråret i normale år, og at de derfor ikke vil være egnede som yngleøer for fugle.

Hvis de skal blive til gode fugleyngleøer skal der være dybere vand omkring dem og det kan bedst ordnes i anlægsfasen samtidig med at diverse kanaler og grøfter mv alligevel skal opfyldes udjævnes.

Udfordringerne ved anlæggelse af kunstige øer består vel i, at

- 1) undgå hurtig tilgroning med høj urtevegetation, pilekrat o.l., dvs. muldlaget må fjernes/dækkes af og erstattes af grus, med et rallag øverst.
- 2) Undgå at øerne eroderes væk af bølgeerosion – det er sikkert nødvendigt at sikre deres sider med faskiner i de vindeksponerede vest- og nordsider.

- 3) Få dem modelleret så de falder så naturligt ind i landskabet som muligt. Øer, der bliver landfaste om sommeren, kan måske rævesikres ved gravning af brede kanaler på de landværts sider
- 4) Sikre, at der er dybt (> 0,5 m) vand omkring øerne sommeren igennem.
- 5) Få dem lokaliseret så de er så langt væk fra stier og bredder med offentlig færdsel, at fuglene ikke bliver forstyrrede af færdslen.
- 6) Give dem en anseelig størrelse, så det sikrer et rigt og varieret fugleliv, og plads til de naturlige redeterritorieafstande der er mellem rederne. Men mindre øer er absolut bedre end ingen.

Træer og buske

DOF Nordsjælland er blevet kontaktet af Anine Nikolajsen, Københavns Universitet. Vi har fået tilsendt et spørgeskema, med nogle figurer, som viser hvilke træer og buske hun foreslår bliver bevaret, og hvilke der måske skal fjernes. Vi vil starte med at udtrykke vores tilslutning til hendes forslag. Vi synes det er et fint oplæg, som vi ikke har de store indvinder imod. Tværtimod, hvis det bliver slut resultatet, er vi yderst tilfredse.

Bevarelsen af træer og buske i randzonen om den kommende sø giver en fin afgræsning og med gode muligheder for et rigt fugleliv. Midt på søen får den nuværende bevoksning lov at blive stående indtil de dør, men fjernes ikke. Det er dejligt at de får lov til at falde til bunds i søen. Det vil give nogle gode gemmesteder for ællinger, fisk etc. I oplægget foreslås nogle fældninger rundt omkring, men set fra vores synsvinkel ser det meget fornuftigt og spiseligt ud.

I den nordlige del fjernes krat og buskads i og omkring den nuværende gangsti. Krattet er fyldt med småfugle foråret/ sommeren. Det er selvfølgelig beklageligt. Det vil være givtigt, hvis der med tiden indfandt sig et lidt større krat ved den kommende sti på/ved diget.

På vegne af DOF Nordsjælland

Inge Hansen, Bjørn Svendsen, Carsten Michael Jørgensen